

Carolein Smit

07/2010

**Gespletenheid in een kitscherig jasje:
komt dat zien!**

Met de overzichtstentoonstelling 'Huid en haar' vestigt Kunsthall Rotterdam de aandacht op het barokke, soms regelrecht morbide oeuvre van de Bredase kunstenares Carolein Smit. Ze heft recentelijk de Gemeente Breda Oeuvreprijs in ontvangst mogen nemen. Maar een nadere beschouwing van de verbeelde thematiek van Smit en de gekozen presentatievorm van het werk in de Kunsthall, leiden tot bespiegelingen over de beperkingen van een overdadige en theatrale beeldtaal.

Door Antonie den Ridder

'Komt dat zien' schettert het bord in de expositiezaal van de Rotterdamse Kunsthall in krullerige letters. De toon is daarmee gezet. Kom en griezelen mee bij het zien van het keramische rariteitenkabinet met de driekoppige ram, de bebloede Man der Smarten en de gevilde baby's! Van het werk van Carolein Smit wordt gezegd dat ze kiest voor de grote contrasten. Lieflijkheid, die zich koppelt aan meedogenloosheid. De dans van leven en dood wordt verbeeld in wellustige omstrengelingen. In plaats van de simpele vaststelling, dat een overdaad aan goudverf en nepedelstenen een kunstwerk naar de afdeling kitsch verwijst, wordt geopperd dat Smits' sculpturen welbewust balanceren op de rand van de kitsch. Waar blijft de ironie wanneer je haar nodig hebt? Want kitsch wordt bovenal gekenmerkt door vensterbankbrede randen. Met een knipoog naar de buurman kun je straffeloos stellen dat de hengelende tuinkabouters in je voortuin minstens zo spannend staat te balanceren op het randje van de kitsch. Het verband tussen vorm en inhoud heeft in de beeldende kunst een veelbetekenende dimensie omdat de gekozen vorm het specifieke karakter van de inhoud kleurt. De bronnen, waaraan Smit haar inhoudelijkheid ontleent, zijn de Griekse mythologie, de geschiedenis van het rijke roomse leven en de volkse overlevering van sprookjes. Misschien verdienen die bronnen een kitscherige benadering, maar het wordt zo wel moeilijk om de dramatische lading van de grote contrasten serieus te nemen.

Griezelkabinetten

Over de vormgeving van de presentatie is zo degelijk nagedacht, dat het tot een overheersende factor is geworden. De beschikbare ruimte in de zaal zou het mogelijk gemaakt hebben de ruim zestig beelden uit elkaar te trekken en zodoende van elkaar te isoleren. Dat zou je als toeschouwer in de gelegenheid stellen de individuele beelden van alle kanten te bekijken. Maar dan krijg je weer een voorspelbare sokkeltentoonstelling en dat heeft de tentoonstellingsmaker duidelijk willen voorkomen. Dus kiest deze voor een groepsgewijze opstelling van beelden. Dicht op elkaar gepakt in twee kabinetten en schuin tegenover elkaar gesitueerd in de grote witte kubus van de hal. Tegen een knaloranje achtergrond schurken nu de dode rat, de gevilde koeienkop met het starende oog en de jolige sater tegen elkaar aan. Aan de overkant verdrinkt een popperige Narcissus zich in zijn eigen spiegelbeeld, bezwijken de kardinalen bijna onder de last van hun met juwelen bezette mantels en staren de lege oogholten van skeletridders onbewogen in de verte. Dit hele spektakel is geheel omgeven door de steunkleur blauw. De kleurvlakken weten voor een deel de uitbundige kleurstelling van de beelden te neutraliseren, maar maken vooral korte metten met het ruimtelijke gevoel van de toeschouwer. Deze wordt anderzijds wel weer toegestaan zich via nauwe kijkspleten een blik te verschaffen op de achterkant van het tableau. Net als bij een kijkdoo wordt ingespeeld op de prikkeling van het gefrustreerde oog, dat slechts een deel van het geheel waarneemt. Dit

letterlijke opleggen van een standpunt aan de toeschouwer, levert getuige het luidkeelse commentaar van een net gearriveerde bezoekersgroep, vooral onbegrip op.

Carnavaleske parade

Hebben de beelden van Carolein Smit een dergelijke theatrale entourage wel nodig? Smit blinkt immers uit in de verlevendiging van de huid van het beeld. De spaghetti'slierten van klei bootsen pregnant de structuur van ontveld vlees na. Het perforeren van het kleioppervlak of het bedekken ervan met puntige stekels verleidt de kijker tot het bestuderen van details. De individuele beelden weten wel degelijk een respons op te roepen bij de toeschouwer. Maar die respons blijft door de theatrale vormgeving steken in de vluchtige beleving van gespletenheid. Om dit te maskeren, moeten alle zeilen bijgezet worden. De presentatie Huid en haar is een carnavaleske parade, die net als het volksfeest onder de grote rivieren, in een roes van overdaad ondergaan moet worden. Een illustratief totaaltheater, waarin walging zich mengt met vertedering. Waarin ontzag voor het heilige zich mengt met bespotting van de praalzucht van autoriteiten. In een dergelijk kader wordt de betekenis van de beelden gereduceerd tot een rituele belijdenis. Niet balancerend op het randje, maar stevig verankerd in een traditie van Zuid-Nederlandse edelkitsch.

Carolein Smit, Huid en haar , Kunsthall, Rotterdam, 16/01 t/m 11/04 2010

Boekbespreking Carolein Smit. Book of Sorrow

Carolein Smit maakt opvallende keramieke beelden waarin een bizarre barokke figuratie resulteert in eigentijdse, eigenzinnige beelden. Je kunt ze eigenlijk niet goed in een stijl of stroming plaatsen. Een beeld van haar is direct herkenbaar als van haar hand. Aan de beelden kun je bepaalde kenmerken toedichten die de beelden beschrijven, maar ook tekort doen. Een serie associaties hierbij zijn; figuratief, kitscherig, barok, aantrekkelijk en tegelijk soms wat luguber. Tranen bijvoorbeeld laat een vrouw zien die letterlijk overspoeld wordt door haar eigen tranen. Ze zit schijnbaar naakt op haar knieën, maar haar naakte lichaam is onzichtbaar door de tranenvloed. Bisschop laat een skelet zien dat gekleed is in goud en edelstenen. Het lijkt een beetje te verwijzen naar de rijkdom van de katholieke kerk die geen garantie is voor een lang leven. Behalve de menselijke figuratie heeft Smit er ook een voorliefde voor om dieren af te beelden. De manier waarop ze de huid, of huidsbekleding bewerkt is opvallend. Soms is er een gladgeglazuurde huid op andere momenten een patroon van perforatie, maar ook werkt ze met spaghetti-achtige structuren of een verentooi. In het beeld Vleugellam zie je een lam dat gedeeltelijk geperforeerd is, maar ook een spaghetti-harige kraag heeft en twee vleugels met veren. Het is een bizar aantrekkelijk beeld dat zo uit een mythologisch verhaal gestapt lijkt te zijn. Alleen ken ik geen enkel mythologisch vliegend lam.

Carolein Smit. Book of Sorrow , Emily Ansenk, Flatland
Gallery, Utrecht – Amsterdam - Parijs 2010, ISBN